

Narkootikumidega seotud kuritegevus ja konfiskeerimised

Narkootikumidega seotud kuritegevuses on viimaste aastatega toimunud mitmeid muutusi. Kõige olulisemaks muutuseks on olnud nii Eestis kui mujal maailmas narkootikumide turu liikumine tänavalt interneti ja pimevõrku (*dark net*). Selline olukord on endaga kaasa toonud muutused nii narkootikumide turul kui ka selle probleemiga tegelemise vastumeetmetes. Narkootikumide saamiseks ei ole vaja minna tänavale ja isiklikult tunda diilereid, vaid võib tellida aine internetist ning see saadetakse tellijale postipakiga. Maksu- ja Tolliameti ja Politsei- ja Piirivalveameti andmete kohaselt on postipakkides väikeses koguses narkootikumide riiki toimetamine kasvava trendiga.

Kõige levinum narkootikum Eestis on endiselt kanep. **Tablest 1** võib näha, et kuni 2015. aastani suurenes hüppeliselt kanepiproduktide konfiskeerimine. 2017. aastal oli kanepiproduktide konfiskeeritud kogus kokku 158 kg, mis on korraldades väiksem kui 2016. aastal (672,5 kg). Kanepikoguste langus on politsei hinnangul seotud just politseitöö ressursside paigutusega, kus endisest veelgi suurem tähelepanu pöörati üliohtliku fentanüüli käitlejate väljaselgitamisele ning teiste ainetega tegelevatele gruppidele ei saanud nii palju ressursi suunata.

Fentanüüli konfiskeerimine on olnud aastaid politsei prioriteediks. Fentanüüli konfiskeeriti Eestis kuni 2017. aastani kuni 1 kg aastas, kuid 2017. aastal kasvas konfiskeeritud kogus hüppeliselt 10 kilogrammini. Arvestades fentanüüli ja selle analoogide kangust, on tegu märkimisväärselt suure kogusega, mis kujutab tõsist ohtu Eesti narkoturule. Fentanüüli toimetatakse Eestisse nii tahkel kui ka vedelal kujul, nii diilerite kaudu kui ka tarvitajate endi poolt väikestes kogustes.

2016. aastal ilmusid lisaks juba Eesti narkoturul kättesaadavale fentanüülile ja 3-metüül-fentanüülile uued veel tugevama toimega fentanüülid (*furanüülfentanüül*, *akrüülfentanüül* ja *karfentanüül*), mis asendavad jõudsalt juba turul olemasolevaid fentanüüle. Endiselt ei liigu Eesti narkoturul heroini, ainel puudub ka tarvitajaskond.

Kui viimastel aastatel on kokaiini konfiskeeritud kogused jäänud 3 kg piiresse, siis 2017. aastal konfiskeeriti kokku 17 kg kokaiini. Enamiku konfiskeeritud ainest moodustas oktoobri kuus Lohusalu rannast juhuslikult kaldalt leitud väga kõrge puhtusastmega kokaiin, mis jõudis Eesti randa kindlakstegemata allikast. Puhtusastet arvesse võttes ei olnud politsei hinnangul randa jõudnud kokaiinipakid mõeldud tänavamüügiks Eesti narkoturul, vaid edasitöötlemiseks. Sellise kõrge puhtusastmega ainet ei ole võimalik tarvitajal manustada.

Kui 2014. ja 2016. aastal olid GHB/GBL konfiskeeritud kogused erakordselt suured, siis 2017. aastal kogused vähenesid. Kokku konfiskeeriti 2017. aastal 47 kg GHB/GBLi. Alates 2013. aastast on GBL lisatud narkootiliste ja psühho-troopsete ainete nimekirja V ja selle käitlemine on keelatud üksnes siis, kui selle eesmärk on isikule narkojoobe tekitamine ([RTI, 05.03.2013, 1](#)). Vaatamata seaduse muudatusele on GBL-i sissevedu Eestisse jätkuvalt probleemiks.

Tabel 1. Konfiskeeritud narkootiliste ainete kogused 2011–2017 (kg).

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Kanepi vaik (hašiš)	45,6	4,7	109,2	273,1	811,9	548,2	80,1
Kanepi leht (marihuaana)	53,5	25,1	51,2	351,5	59,6	45,8	53,7
Kanepi taim	29,3	6,6	16,21	13,2	11,8	78,5	24,2
Heroiin	0,1	0,0004	0,0007	0,0032	0,00086	0,00031	0,0083
Kokaiin	0,8	3,4	1,79	2,78	3,51	3,42	17,1
Amfetamiin	41,6	14,2	25,44	31,07	117,1	26,7	30,3
Metamfetamiin	1,5	27,1	2,44	35,51	1,9	6,49	2,44
GHB/GBL	13,5	28,9	23,2	172,4	59,8	282,5	47,2
Fentanüül ja selle analoogid	0,9	1,7	1,07	0,74	0,99	0,600	10,2

Allikas: Eesti Kohtuekspertisi Instituut, 2018

Narkootikumide hinnad on viimastel aastatel olnud nii Eesti kui ka maailma narkoturul stabiilsed ja on jäänud 2013/2014. aasta tasemele. Enamik tehinguid jääb 1–10 kasutajadoosi vahele. Marihuaana grammi hind on keskmiselt 20 EUR ja hašiši grammi hind 15 EUR. Oluline on aga märkida, et kanepi protsentuaalne THC sisaldus on tõusnud ehk aine on oluliselt kangem kui varem. Amfetamiini ja metamfetamiini grammi hind on 15–20 EUR. Ecstasy tableti saab tänaval kätte 6 euroga. GHB/GBL doos (5 ml) maksab keskmiselt 5 EUR. Kokaiini hind on 80–150 EUR gramm sõltuvalt aine puhtusest ja viimastel aastatel on aine puhutus võrreldes eelnevate aastatega tõusnud. Fentanüüli üks annus (0,015–0,030 g) maksab tarvitajale 10–15 EUR. Kauaaegne sõltlane vajab koguseliselt tavaliselt rohkem kui kaks fentanüüli doosi päevas. 2017. aasta lõpus olnud ajutise fentanüüli defitsiidi perioodil tõusis fentanüüli doosi hind korraks 20–25 euroni, kuid turu normaliseerudes muutus hind endiseks. Hinna erinevust võib mõjutada ka ostatev kogus. Fentanüüli tarvitajatele on hakatud müüma rohkem

kui üks doos korraga, mis tõstab aine hinda, kuna väidetavast viie doosi voldikust jätkub ainet 3–4 doosi jaoks.

Narkootikumidega seotud väärtegude (NPALS § 15¹) arv tõusis märgatavalt perioodil 2015–2016 ning jäi 2017. aastal sarnasele tasemele. Selline tõus pole otseselt tingitud politsei suurenenud tähelepanust tarvitajate suhtes. Enamik isikuid, keda menetletakse narkootikumidega seotud väärtegude tõttu, on sattunud politsei vaatevälja mõne muu süüteo toimepanemise tõttu. Peamiselt on tegemist varavastaste, avaliku korra rikkumisega seotud süütegudega ja liiklussüütegudega joores juhtimise näol.

Kuritegudest on läbi aastate olnud suurem osa seotud just suure koguse narkootilise aine ebaseadusliku käitlemisega (§ 184). 2017. aastal oli narkootikumidega seotud kuritegude arv suurem kui 2016. aastal.

Tabel 2. Narkootikumidega seotud väärteod ja kuriteod 2015–2017

		2015	2016	2017
Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seadus (NPALS)				
§ 15¹	Narkootilise või psühhotroopse aine ebaseaduslik käitlemine väikeses koguses	3633	4372	4289
Karistusseadustik				
§ 183	Narkootilise ja psühhotroopse aine väikeses koguses ebaseaduslik käitlemine	117	97	136
§ 184	Narkootilise ja psühhotroopse aine suures koguses ebaseaduslik käitlemine	1042	1023	1271
§ 185	Narkootilise ja psühhotroopse aine edasiandmine nooremale kui kaheksateistaastasele isikule	72	101	54
§ 186	Narkootilise ja psühhotroopse aine ebaseaduslikule tarvitamisele kallutamine	1	1	0
§ 187	Alaealise kallutamine narkootilise ja psühhotroopse aine ja muu uimastava toimega aine ebaseaduslikule tarvitamisele	8	6	10
§ 188	Unimaguna, kanepi ja kokapõõsa ebaseaduslik kasvatamine	70	55	41
§ 189	Narkootilise ja psühhotroopse aine levitamise ettevalmistamine	39	18	8
§ 190	Narkootilise ja psühhotroopse aine ning nende lähteaine käitlemise, arvestuse ja aruandluse nõuete rikkumine	0	0	0
Kokku	§ 183–§ 190	1349	1301	1520

Allikas: Justiitsministeerium 2018